

Z. Br.

Balneologiczne opisy Trenčianskich Teplic

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 19/1, 171

1974

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



W różnych jednak dziełach Newtona, w jego listach, a także na niektórych stronach *Zasad*, szczególnie w ich pierwszym wydaniu (z 1687 r.), znaleźć można — jak dowodzi J. F. McDonald — dotyczące hipotez sformułowania o wiele mniej kategorycznie negatywne, a nawet i pozytywne; tak np. w pierwszym wydaniu *Zasad* dziewięć też nazwano hipotezami.

McDonald próbuje w swym artykule — w przekonujący sposób, jak się zdaje, sposób — wyjaśnić sprzeczności w poglądach Newtona na hipotezy przez przypisanie mu rozróżniania dwu ich rodzajów. Pierwszy polegać ma na stawianiu — na podstawie doświadczeń — tez o istnieniu pewnych własności przedmiotu badań; przykładem może być np. twierdzenie, że „światło składa się z promieni różnie się załamujących” (s. 218)⁵. Tego typu „hipotezy o własnościach” (*property hypotheses*) Newton uznawał — jak wywodzi McDonald — za uzasadnione. Odżegnywał się on natomiast od hipotez drugiego rodzaju, nazwanych przez autora rozprawy „hipotezami o przyczynach” (*cause hypotheses*); przykładem takich hipotez są nie oparte na wynikach doświadczeń twierdzenia o naturze światła czy o przyczynach ciężenia powszechnego.

Przed „wymyślaniem” takich właśnie hipotez Newton przestrzegał. Nie znaczy to jednak, że sam zdołał ich zawsze uniknąć, o czym świadczą choćby jego założenia o istnieniu abosolutnej przestrzeni i abosolutnego czasu.

Eugeniusz Olszewski

POCZĄTKI DRUKARSTWA NA SŁOWACJI

Nieco szczegółów z tego zakresu znajduje się w artykule Hadriána Ravániego. 400. *výročie začiatkov kníhtlače na Slovensku*. „Vlastivedný časopis” R. 22: 1973 č. 3 s. 141—143. Pierwsza drukarnia na Słowacji powstała w 1573 r. w mało znanych Komjaticiach między Nitrou a Nowymi Zamkami.

Z. Br.

BALNEOLOGICZNE OPISY TREŇCIANSKICH TEPLIC

W artykule Antona Bagina i Dušana Janoty *Trečianskie Teplice*, „Vlastivedný časopis” [Bratislava] R. 22: 1973 č. 3 s. 97—109, wymienione są i opisane wszystkie stare prace balneologiczne i balneograficzne poświęcone temu uzdrowisku (położone jest ono nieopodal miasta Trenčín, w północno-zachodniej Słowacji). Najwcześniejsze takie wzmianki zawarte są w dziele *Dieses puchlein saget uns von allen paden die vo natur heiss sein*, ok. 1480 r. wydanym w Norymberdze przez Hansa Foltz (podpisywał się: „majstersinger a barbier”). Następne wzmianki zamieszczone są w wydanym w Bernie w 1493 r. dziele Klementa von Gracz poświęconym przyrodzie wszelkich cieplic. Osobne prace poświęcone wodom Trenčianskich Teplíc ukazują się od połowy XVIII w.

Z. Br.

⁵ Cytata pochodzi z opublikowanej w 1672 r. w „The Philosophical Transactions” pracy Newtona *Nowa teoria światła i barw*.